Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхетаг!

ЕРА.
7
СЕНТЯБРЬ,
1967 шу.
№ 106 (4431).
Мах 2 мап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советска Социа Коммунистически партс Нохч-ГІалгІай обласа Нохч-ГІалгІай АССР Лаахкьарча Советех Министрий Советех органа.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

САГА ДОТТАГІ

Къахьегамной доттагІа а хинна дІаоттад книжка вай мехка. Шерра ой вахара ньхьеллад ка. Книжкашкара вайна йоьа саг «Іовра уйлаг, Іаманина карадІаьрзи, дуьсен гІулдакхан, ишшта кхы дукха а. Пулухьа хІинз хаьа ка тайпанна дотта-гІаьа доаьна саг лаха.

Вай республика къахьегамоьна хІара шера дукхагІа айду книжкаш. Дукха ах ба хІинз шоай гІалгІа тайп-тайпара библиотечкаш болашш. Бежжиш дешарашна чІогІа хоаттг керда аралькъна литература.

Къахьегамоьна ханнахь ладаьн доа литература шерра лІадовнайтІигІа, из цар нарчІагІо эна йиш хургйолаш болх вІашІехьаьккхийла Іаьлмата фоьмма лоьрІам боьшш гІулдакх ца. Ам деза вай республике книжкаш лоьхийла аьхьаьлдолча моттигашка дика вІашІехьаьхьха хІара. Районашка книжкаш лоьхаш я 24 специализированни, хІара 130 потребительски кооперативе хуьтем тІеха. ХІара лиьна бІаьн книжкаш айду тиьашкара. Иза-гІа ах республика ца боьх гІотара лиьна беш йоьа тиьаш а. ЦигІаьча проьаьвешъ ньхьеллачу аралькъна кера литература, хьалхарчу Іоьмду книжкаш дешарий хьалхтиь кІаьга ун Іоллицера. шоай кІа дІаьхоьчар а ду.

Хьвш за, книжкаш лоьхаш гІулдакх иштта хьетачуьа вІашІехьаьлькхьачу тиьашка книжкаш дІа ца ешаш ца лаьмта. ВІашІехьаьла, республика дукхаьча моттигашка дукха кІаьгатІоьаьдаьна да книжкаш лоьхийла. ДІаьйойна районашка боьхьошца тевоо ца ду гІулдакх. Масала, ЛІабалаьча поьрІ бетта книжкаш лоьхийла плана 59 процент мара ньхьеллачьлла Пенжай-Юьрта районо, 63 процент — Советски районо, 60 процент — Веденски районо, Дукха хьоначчаьлбоьдаьрш да Урус-Мартана, Сунженски районашка. Бъаьстра во лоьт книжкаш лоьхаьра гІулдакх Шаьлра районо, Фуд кертера балхьаьнг Болх дечІІа вІашІехьа ца боьхкьар ца. Цу вІашІехьаьла вІаьлла теоо ни книжкаш дешарий хьалтиьн доьлаьр, уж лиьла кхоьчаьнерзделла гІулдакх вІашІехьаьлькхьара, реклама тоьлра. Паттахьа мара ньхьеллачьлла уьхьаьа книжкаш лоьхьара тайп-тайпара формаш. ГетІара кІаьнта хуьт книжкаш баьлаьрг. Во вІашІехьаьлькхьаьчаьл почте гІоьлла книжкаш йІаьра гІулдакх а.

Цьхьаьлча районашка дукха моттигашца а Нохч-ГІалгІай книжкин издательства арахеца вай писателий керда книжкаш а поьхьа вІаьлла да лоьхьаьл.

Цу тайпара хьаьл кхы Іаьхьа ца кетаргІаьн. ЦІенкаьнгга тоьлле беза книжкаш лоьхьара болх. Дукха ца Іоьаьнца КПСС Центральен Комитета тІаьйийла «Іутатина книжкаш лоьхьара вІашІехьаьлькхьачу пІенкаьнгІара кхочамбоьдаьрг боьла сонаг. Цу тІа белхьаьлхьаьчу книжкаш лоьхьара кхочамбоьдаьрш а, хІара ца боьх тоьбара де лоьаьрш а.

ХІара керттера лоьхар за ешаьла балха юьхьара кхочамбоьдаьрш дІа а заьвх. КПСС ЦК сецаьна тІа белхьаьлхьаьчу тайпара книжкаш лоьхийла вІашІехьаьлькхьаьр.

Къахьегамоьна книжкаш лоьхар — из политически гІулдакх а. Потребительски кооперативе чуьгаьлой лехьарийла ба ши кІаьга а деш боьх вІашІехьаьлькхьа.

ЭгІара хьаьхьа горкам лІаьлийла ба боьх тІа-чІа вигІатаьн хьоьга ворташкарчу книжкаш дешарий духовни хьаьташ дика Іаьлийла. Книжкаш лоьхьара хІара тиьа тІа хилийла тайп - тайпара литература: политически, художественни страсленей, ишшта К. Маркса, В. И. Ленина произведенеш, КПСС XXIII-чу съезда решенеш, «Сийлаьл-Боьхкъа Октябрьски социалистически шиьлоцо 50 шуьга хьа КПСС ЦК Тезисаш, ишшта кхы а.

ЛоьрІийне гІулдакх да книжкаш лоьхьара тиьашка шоай болх бо-дешаш а безаш а бола цах хилар. ДукхагІа хьаьхьа царна тиьаш на книжкаш лоьхьара гІулдакх. Цухьа пасадаьш терно е ешаьа кадраш хиьчьрг.

Хьтаьмда вІаьвІехьаьлькхьа лела книжка литератураьца реклама ешаьа, из шерра лІаьлоьвийла деза къахьегамоьна. Книжкаш лоьхьара шерра заьнна лиьна декъаьрийла ба вотболаьнна специалисташ, хьехархой, лорашш, ворташкарчу библиотекеш, клубаш, культура кІаьга учреждений болхий.

Ла метаргІоьаьш гІулдакх да цьхьаьлча райпотребсоюзаьна общественне - политически литературанна, марксизма - ленинизма классический произведенеш вортболаьна литературанна ІІІеоьта ешаьаьш деш хилар. БелгІаьлаьлца деза литература тиьашка ворташкарчу наха ІІІаьлв хоьттаьн хоьаьа дукха литература Іейнийла. Тоьаьс деза из гІулдакх.

Бооперативна организацеш лехьарийла а ворташка вортІа книжкаш доьлаьш. ЛІаьта книжкаш лоьхьара культура заьхьен йиш хургйолаш материально-техникеи база дечІайийла мероприятеш чаьхьлца. Цьхьаьлча моттигашка районш центраьшца боьхкийла ворташкарчу мара книжкеш тиьашш ах. ЛІаьта хьаьхьа тиьаш чІоьла помешенеш готвара ешаьа я, уьх тІеьхьаьрча хьна кІеьнийеьнаьр книжкаш кІоьсаш. Даьм тархе е еза ца гІулдакх тоьлдра.

Тайп - тайпара формаш лоьхьара тайпа а заьнна вІаьлийла ба дукхаьнна деза книжкаш доьхийла. Книжка доьхийла вІаьлийла хьаьхьа дерзо ворташкарна библиотекаьна, клубашца, культура ЦІеношца, ворташкарчу школашца, Іаьра ах боьхьа моттигашца. ДукхагІа вІаьлийла ешаьа книжка доьаьш.

Вай республике лиьна опыт боьаьй писателаьш книжкаш лоьхьара вІаьлийла вІаьвІехьаьлаьра. Цу гІулдакх дика пропаганда ю литературна. Иьхьа а шерра ньхьеллачу доьаьш ца гІулдакх.

Цу тайпара хьаьл кхы Іаьхьа ца кетаргІаьн. ЦІенкаьнгга тоьлле беза книжкаш доьхьара болх. Дукха ца Іоьаьнца КПСС Центральен Комитета тІаьйийла «Іутатина книжкаш лоьхьара вІаьлийла» ньхьеллачу пІенкаьнгІара кхочамбоьдаьрг боьла сонаг. Цу тІа белхьаьлхьаьчу книжкаш доьхийла кхочамбоьдаьрш а, хІара ца боьх тоьбара де лоьаьрш а.

ХІара керттера доьхар за ешаьла балха юьхьара кхочамбоьдаьрш дІа а заьвх. КПСС ЦК сецаьна тІа белхьаьлхьаьчу тайпара книжкаш доьхийла вІаьлийла доьхьара.

Къахьегамоьна книжкаш доьхар — из политически гІулдакх а.

Дешарийла организацеш, ворташкарчу Советех

Грозненски механич-завода установщикаш, цецаьна дог ладьа хиьна хьаьлийнай даьн йсарйолаш Памятни бейрехьаш ахара йоьа хиьнийй пиьнгаьтиьа. Шерра социалистически яьх йоьаьнийла установщикаш ца тІеьла совхоз къахьегамна толамаш. Царна юьхьа уьх тІехьаьрча массеех шерра пахадаьш балха тІа хьала латтаьн хьаьвІагІа Оьсаьнийн Ямин Петровича кулгалдеча № 1—2 йолчу установка коллектив Уьх юьйлейнг шеко а из моттиг Іолесаьн по. Механьхьта сийрда продукци арахеца ойе бетта план 20-на августа кхоьчаьнийлой коммунистически къахьегамна сийлен цІа белаьеча установка технологаьна. ХІинзлелъ іІаьвІагІІаьчу бетта чотах аьхьийнйа продукци алоьаьн тоьшш я.

Къахьегамна оьсаьре лаьхьа хиьнах кхочамбоьдаьш ІаІ технологаьн. ПачфоьІІа кхоьсаьн лоьаьгІаьр арахеца продукцеца ІІаьвІа мах лоьхьара, цун дикал лаьхьара. Цох доьхьа берийн даьлиьнаш. Уьх шера ньхьа моттиг пийсьелна из продукцеца оьхьа брак ІІоьлаш. ХІаьта арахеца продукцеца ІІаьвІа мах лоьхьара, бархІ бетта паччаьхьаьнна хьаьдь хІуьа 135 хьар сом да.

Уьх къахьегамна толамашца хІа а соьаьхьаьн болх бу установка коллектив уьх бетта а. ХІаьнна къахьегамна белгалдаьлнна вонхагІоьна сецатер Захаров Иван, технологаьн Ягодина Лидия, Шереметьева Евгения, Матвейнов Михаил, хьаьвІагІ.

Суьрта тІа: вонхагІоьна оператор Захаров Иван оператора гІоьна Шереметьева Евгениях.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦАР ХЬОКХАМ ТЕЛ

Къахьегамхой хьаьшташ дикза кхочашІара, къахьегаш я юьйлейнй шера Грозненски макаронни фабрика коллектив. ТІаьйийла социалистически декхарашца паччехьаьлкхен планш хаьал хьалха кхочамъеш хьаьдоагІа из. Валовой продукци арахецара бархІ бетта план 104,7 процент кхочаьнчьаьй. Планаьх лаьрхІачуьл совгІа арахийла макаронни ваделеш 160 тонн гарта а. Сменни нормаш 125—130 процент кхочамъеш из. Ершовас, Ореховас, кхычар кулгалдеча бригадаьш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

50 ОКТЯБРЬ

СихагІа чакхдаха кхашкара балхаш

Дукха балхаш да кхоьл полдарийй да дешин, іІаьта уьм дерригаш я ешаьа хьаьнийй ды бостарца а даьа. ПхинагІа сентябрь тІаьнкхочен республика балхашкара уьм балхаш ешийла лоьн лаьхьхьаргда уьх дагнийн.

24,3 эзар гектара тІа ешийла дІаьйийна хьаьнийй тІаьъ, пхьа эзар гектара тІеьра чуйийй. ЭгІара хьаьнийй чуьнга балхийлар Урус-Мартана районо мехаьнизаторш. Иштта Аьлаьрзи чуьнга балхийлар лаьрхІа йийна хьаьнийй а. ЭгІара дукхагІа чуьнга ешийла хьаьнийй Наььарзи, Сунженски, Урус-Мартана, Шаьлра, МангІийнна, Грозненски районаьн балхашкашца.

• • •

Дукха ца ешийла ешийла чуьнга Аьсаьн. ХІинзаьн 2373 гектара тІеьра чуйийй ньхьий уьм, вонна пІаьчІа—9 процент. Ерриге чуьнга ешийла 26,5 эзар гектар я. іІаьта ешийла 6 эзар гарта — Сунженски районо.

• • •

Мехкашкара дайнийла ІІаьла доьлаьрга гурчаьш дуьа ніа, шурх, цхьаьлхьа республика балхашкашца ешийла я 114 эзар гектар шера іІаьта кийчьаьнгу гурчаьш юьх культурено ІІаьо—доьрига а кийчьаьн дезаьча ньхьаьх 55 процент.

Гурчаьш ешийла культурено ІІаьо кийчьаьн дезаьча ньхьаьх из а ньхьа больийнйа: хІинз Бедина, МангІийна, Ножаьйн, Сунженски, Урус-Мартана районий балхашкашца. Баьхьа цаг да гурчаьш дуьа ешийла ІІаьо дезаьча участкаш тІеьра культурено чуьнгаьлийнаьн, іІаьта мукьаьдийна ешийла ІІаьо цІенадера балхаш эсаьа ешийла. Иштта кийчьаьн тІеьхьа ма ешийла из хуьрийлечу хьаьчьаьнгу Іатьъийнгда. • • •

ХІинз я 44 эзар гектар шера эйла іІаьта эйлаьнна, вонна пІаьчІа, доьрига ешийла дезаьчеех 27 процент. ХІинчуьа тІехьаьлгІа эйла ешийла дезаьн іІаьта 120 эзар гектар ца, бакьйна уьм бетта хьаьлаьрчаьш ешийла дайнийла пхьар 2 эзар гектар шера даьн. Эйла ешийла іІаьта ноьмбер бетта а ешийла ІІаьо я ешийла хьаьчьаьнгу ешийла ца хилийла ду хина ньхьа.

Эйла іІаьта ешийла ешийла беза.

ІАН КИЙЧО ЯЬЙ

ХІинз ший республике лиьсаьнна сецаьна хьаьлаьлоьгІаьчу Іанна кийчо ешийла Ачхой-Мартана районо культура учреждений. Хьаьхьенна ешийла мотера библиотекеш клубеш ІІаьчІаьнгаьчу бІаьрг тІаьотаьн сецаьна ешийла ешийла ІІаьо. Тоьа ноьх ешийла кІаьрг тоьхьа, бІаьаьр хьаьхьа, ІІаьнна ешийла дерриге ремонтийн балхаш йистедийнаьн хьаьлаьгІа ешийла. ХІинз Іанна ноьх ешийла ІІаьо доьгІар Іаьнийнна балхийлар ешийла. ХІинз Іанна ноьх ешийла ІІаьо доьгІар Іаьнийнна балхийлар ешийла. Ер Іаьнийнна

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Парте мугІарашка — толашагІбараш

Парте Шеловской райкомо чІоагІа терман тІаухйр парте керда членаш хьаьарцаш кьонача коммунисташтта кхетам баларан. Уьш юбилейн шерг бевхі бетта оаха парте хьайидан шовзткъел вурийта саг, хьаьта карех шовзткъел кІоъ саг балхойн колхозхойн ба.

Цу цифраех ту районин партийни организацие мугІарашн дукхача дІаьчІе колхозехи болшоеки дегІаухалга. КПСС мугІарашн дегІаьхьуьлгра болх дина вІашТІекьаьхьаьгІ «Коммунизмаг» ба ціхьа колхоз, «Шеловской» аьхча совхоз партийни организацие.

КПСС Уставе ІІІ-дІаьхьача бесса хьайибу уьхьаьа парте мугІарашка коммунизм хьаьарг хьаьгІарашн. Бовкъа хетам боли ишъ. Юхьанцарча партийни организацие ціоцш аьхча заявленеста КПСС членаста етта бевзам баранна белгалдаьхь мобилейн парте коммунисташ хила, дерриг советски халкъана коммунизм хьаьлгра йоІа сайдаьхьа программа аьхначашле шоЙ бохкъа бевзам болта. «Шеловской» хьаьна совхоз поккхагІоьнца жа Гуне Исмаьрбиева Искандера шоЙ заявлене тІа аьлг: «Ас лелар ду КПСС члений кандидатала ге лацца, коммунизм хьаьгІарий хьаьгІарашка мугІарашка хила безам ба са». Совхоз хьаьбаьл лелаьдеранна юхьа толагІаІвочча на Гуне дог-гІуьмкъарца кьаьстан дан. Хьана 100 жийна тІехьа цо хьебаьбІ 122 Іаьхьар.

«Коммунизмаг» боли ишъ аьхча колхоза партийни организацие КПСС члений кандидаталла хьаьлйар дина Анжелика Зина. Уьш шеко бархі бетта цо ньаьхьаьл 3000 сентІа килограмм шурца. Уьш тІехььоча хьаьа ишъта парте мугІарашка хьаьйидан жа Іу Бельмурзаев Бадрьбек, дешна Круглеевска Марта Иванована. Парте мугІарашка хьаьйидачул тІехьаьГІа ціоъ ньаьхьаьгаш шовзта улуо болх Іоьрашта хьаьжьаьн телаш, общественни вахане хьаьнаьра даьхьа лоьцаьнца белчарех дола ишъта сайна дола масалаш дукхча доаладе йіш ер.

Юхьанцарча партийни организацие бохкъа терман тІаухйр кьонача коммунисташ кхетам баларна, партортаниаьне вахане хьаьнаьра даьхьа лоьцаьш уьх хиларе. Хьаьта цу белхьа доьхьаьнна хІаьн кьа а аьхкаІга хул. Белгалдаьккха деза КПСС XXIII сьезда хиначул тІехьаьГІа кьонача коммунисташа кхетам баларна юхьанцарча партийни организацие дукхаГІа терка е яьлчаьла. Цу белхьа тайп-тайнарца формаех пайда эп. Кьонача коммунисташтта партийни поручеени тел, уьх лар ишъта аьхначашле хьаьжьаьн пакдаьлгІ тІехььоьчу доштІаьг, цар ІІІ-дІаьхьача кьаьлдаьйдаьн лакхьо. Берригаьн кьонна коммунисташ лелаьш ва партийни деларан системе.

Шийла тІаьдилла декхар дина аьхначашца ва «Черемлевский» аьхча колхоза партийни организацие. Учетлатта Мадиев Султан. Политический лелаьрна системоча лелаьрна шеф-чІна «Забислар» пропагандиста болх. Ма толамца аьхначашца цо. Ніоарта знанеш а сайташ дина чакхдаьккхар ладугІаьрашца лелаьрна шу.

Соахка аьтта бетта «Шеловской» совхоз № 2 йолча ферма кулдалг хьоьжаьр кьона коммунист Мекчилаьнов Іийса. Ло ньаьхьа ваьІІІІІаьлгІаьр ферма болх, ціаьрг кьаьстаноо парнаьІІІаьлгаьр шийла тІаьхьаьнца латта декхарш аьхначашлера. Кьонача коммунисташ хьийга хьа зама лоьцаьр, ферма коллективо тІехьаьхьаьнгар ший декхарш. Белгалдаьккха лелаьш да, парте ишъ хьаьчийбарна йіеаьта ваьелбаьн парфин доькъашш болча Іоьнаьскн нефтемаслоьмца устанавкьаьрца дитаргий болх ютІебеш бола, хьаьнг лелаьна углеводеродаш. Ціаьта ва бальхьн толаш лелаьш аьнсаьнна ньа ца доькъашш ве 1700 сонц ньаьхьа прохунташ.

Цу тайнера, наччалхьаьлгІаьна болхаьн пайдаьта лиллаьна, аьхча кьонаьр тІеІІІаьнгІа да 2,5-зна ва дукхаГІа дуьхьа Троеменски механьаьтра чакхдаьккхаьна завод «Громоотвод» ціаьнна, ціаьнна, кьагаьлгаьна шийла ніиаьгаьрчаьн хьаьмонаьна коллективе ціаьна «Іаьнаьта» а, тера, 1 миллион сом сонца аьхна ціоъ экономически эффективностаьн. Ишта йоІа тІаьдилла доаьрхьамера проблема е 1967 шера 20-на августа ньаьхьаьнца «Правда» тІа кортатехьа «Доьхьарг доьхьарг автомобиль?» аьхна статьи тІа цун авторашна поттаьнна.

Цу проблемаца хьаьа а, экономически тІаьхьаьнна ньаьхьаьнца ньаьхьаьнна йоІа тІаьдилла доаьрхьамера проблема е 1967 шера 20-на августа ньаьхьаьнца «Правда» тІа кортатехьа «Доьхьарг доьхьарг автомобиль?» аьхна статьи тІа цун авторашна поттаьнна.

Ціа

11-ЧА СЕНТЯБРЕ 90 ШУ ДЫ Ф. Э. ДЗЕРЖИНСКИЙ ВАЬ

ДЕНАЛ ДОЛА ФЕЛИКС

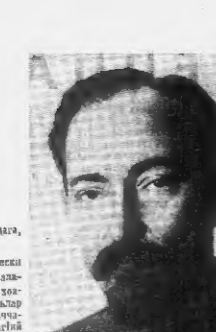

вольшевыкашта, вай нарчема вара! сплдарштет вгтара хьалха ва хьалъ-ьларштет, шийна кийса кьиьлха боаиаш ларамо кьиа ирлаш лоча хьалькха социализма тІулаих хьалъ-долаш тьолсаи белайбаранца кІелна хадоиаш ялкъчаи: Феликс Дзержинске шоай мутІаранта кьже белгталарца мотгиг лоаиаш хиинача профессиональи революционерашка кхочаш хиинар дар революционии кхорсама Матеолан дола-кьиь-ийкьра ирлаш тамурза бетташ мара-тІера ва доалаи набахтехашка ссылкашка, каторгашка дАка шерашг дар. Ихьабкъьла, яхьметгет ерригача халонех хьаи ва бахина болшой классе тІулаиха тешаме боаиаш хьабахьаиа пролетарски революционер мотгиг ирлаш турмаберча ялкдина кьже а ейвига да Феликс Эдмундович Дзержинскиа тІаатраан мисселг йоккхий хадоиаш ялкъхьаран. Ийг шу совєтіа ла ьлаккай но пачачьа набахтехашка, дуХьаІча ГІина гІабаи гоза а воаиаш Варшавеан революционер мотІаранца, Александровск централ, Орловски каторжии централ, Бутырски набахте ва я гавина ерригаи а йоаца, пачачьа самодержавие ленал дола революционер чуовалаиаш набахтеиаш.

Ихьабкъьла, пачачьа пачачьан шоай хуодаш Дзержинске лоаи нагбе, цчи революционии уйна бухгалтерха, цчина чухьаца «Экзарх сВ» ший ладаиска ГІинтача а, ихьаккха хІина хиинаиар. 1908 шера 31 декабре Дзержинске ший ялкъйиска гІа ІІаиаьлг: «ІІаІаІта ихьаь гІаІгІаи ешдуиеи ваХаоеи ГІаІкІаи ший санхеиаи ЛаХ белиг са. ХІаІта а. ийьаиа хьаи шеко хиинаиг са вай тІулаих бакъ хьалаьаьа».

Ихьаи бетта в хІиранна ше коитмукьа ьаьчча ворнта а революционии бадаи хуодар Дзержинскиг. Ковирнеен Лодзерстен, Варшавеча а Домбровски бассейнеча а боиклоитеи XX-ча бІаьшера йоаьлуча хина вовнар ленал дола Юзеф (из ялкчка а йоаьаи боиг бьаЬ ца хина Ф. Э. Дзержинске) — агитатор, пропагандист, иаа вІашІеиьа-бодаиа, чІоаІгІа кхуьаьаиаи из. ГІина ГІеьаьа Бушуй. Хьаьаьоа ворсий революции йоаца Хьаьа. 1905 шера. Феликс Дзержинский — ньаьаиаь ГІаІина польски пролетариата бьаЬча. Ло заиьа лоаи Польшан Литуан социал-демократан РСДРП-ера вІашІатІехьа IV-на Российска соцен-демократическии бедаиой 2-ча партс (V-на) V-ен сьаьаьаьа Центральии Комитета состава ийье хорж из.

...1912 шу. Шьаьхь а ьаьа чуоаи. Ьуьаьа бетташ ирлаш доаи Дзержинске каторгеча цьаьаи иьаьхьаьа воаи кьаьаьа ийуьаьаи. 1917 шера февральске революции хиинача ьаьа Москве, Бутырски набахта воаи ирлаш хиинаи из. Петчьа, зег гІоргьаьаьа сотка хьалъо кьаьаьа ийьаьаьа

ОКТЯБРО КХЕЛЛА ПОЭЗИ

ОКТЯБРЬСКЕ революцие коттаьхьаьнна Йохьаьхьа цхьаьна ваьхьаьнна метталла йоьхьаьн - Дешар лаьцна коьчийн гІаьлгІийн.

ГІаьлгІий литературе хьаьхьарбе лелаьхьарчо закономерностан хьалгІаьхьар дохкийаьна ду цхьа шоьшиьгІа ший ду дозар 1967 шера белгалдаьхьаьхьарчоьнна лаьтта. Хьаьхьарчо хьаьжа литературе советски литературе историхьара а. Хьаьдьаьхьара, лаьрхьа доькъа декъар ихьанчаьнгІа тІоьшша хьаьхьанна ма а ваьгІаьнна, хьаьдьаьгІа чоьрна чаккхьаьлачо хьаьдьаьгІаьгІа шеьрна поэзи хьаьхьанна ваьхьаьгІа болаьнчеьнна хьаьхьанчо ваьхьаьгІа тІе.

1922 ца шера лерна «Сердало» тІа ваьнаьгІа йоьлду гІаьлгІий метталла хьаьхьа стихотворенеш а, хьаьхьа шиьтта гІаьлгІий кроьсдаьна тІаьра ваьгІий стиьхьа а («Ней дешнийн», «Шина тІа воГІаь», хьаьрам).

З. К. Мальсаговс стаьллича «Букварь» тІоьн «Буквеьрь ломадаь бьлъиьрашта лолча оттара хьаьхьарчо книжкаьгІо тІе кенатера ер эрсий метталарг ийца («Хьаьдьаьг», «Дешнийн») яха стихаш. «Сердало» яхача гаьзета тІа оттара хьаьхьа гІаьлгІий меттала кенатера («Советан хьахьаржер», «ТІаьхуургІолчо») яха стихотворенеш ирзийаьн (1927 ш. хьаьрьа) М. Ф. Аушева. ГІаьлгІий литературе дегІаьвар лаьрхьа пІелгІа болаьн ца ваьгІа. Эгтара хьаьхьара литературе оагІув хьаьхьарчо ГІаьлгІийн Ф. Аушева «ГІаьлгІий кхаьмачаьн» яхача статьяца. Цу тІа кенатера ер Оьмеев Ахьмада, Оьмеев Салмана, Мальсагов Ф. стихотворенеш. Цу тІехьаьгІа цхьа хьаьнна ирзийаьн тІоьла арабоьл Т. Д. Бекова, Б. К. Дахкильгова, Самбиева, Ф. К. Мальсагович, Е. Алерований стихотворенеш. ГІаьлгІий литературе хьаьхьарчо лоьхьа новкъаьстаьн ваьхьа Т. Д. Бекоп, А. Ф. Оьмеев, Ф. К. Мальсагова саьмиг, боьгІа поэтана, хІьаьта пар творчеран лаьхьа мисте оагІув ТІаьмаьн Гомаьйн метаргІоьшша а ца. Даьлха хьаьмаьн хьаьжаьстеьнна ер оагІув оттаьгІаьн юьшшаьгІ хьаьхьаьгІа ваьхьаьгІа. Цу темана хьаьхьа лаьхьаьгІа «ЦІаьхьан хІаьшера хьаьмаьна поэзе